

En meditasjon over Eva Hesses bilder

Hilde Mortvedt

Denne utstillingen til Runa Boger består av tekstilarbeider i grove og vevde ulltepper fra Forsvaret. Formene som danner motivene er limt, eller sydd sammen kant i kant med små og regelmessige kastesting. Alle flatene er innfarget for hånd, deretter trykket eller malt med etzfarger som gir flaten ulike grad av metning og kulørendringer.

Allerede denne korte og tørre beskrivelsen avdekker viktige sider ved verkene. Ull har en ekstremt matt overflate og når ullstoff blir farget så er resultatet en flate som i første rekke har fargekarakter. Når fargen blir påført som her med variasjoner i metning og kulører, oppstår det pulserende og levende flater, som setter øyet i bevegelse. Det ser ut som ulike partier trekker seg tilbake eller ligger fremme i billedflaten. Disse verkene handler om arbeid med farger på en todimensjonal flate, slik malerne tradisjonelt har beskjeftiget seg med i maleriet. I minimalismen ble arbeidet med formale og materialrelaterte problemstillinger langt på vei selve innholdet eller meningen med kunstverket. Runa Bogers verk kan derfor sees på som verk som inngår i minimalismens maleritradisjon.

Komposisjonsprinsippet her er et spill av gjennombrutte former, slik at noen former kan leses som del av en bakgrunn som kommer til syne mellom formene. Dette bidrar til romvirkning, tredimensjonalitet, fordi det er ulike plan i flatene. I tekstilkunstens historie var det i perioder ikke ønskelig med tredimensjonalitet i tekstilverk. Tekstilene ville da skape «hull» i veggene de hang på. Idealet var derfor lenge todimensjonale billedkomposisjoner. Ved å tilføre former som skaper romlige virkninger avviker dermed verkene til Runa Boger fra en sentral konvensjon innen tekstilkunsten.

Samtidig knytter denne komposisjonsmåten seg til kunsthistoriens collagetradisjoner, hvor ulike former blir ført sammen og det oppnår nye sammenhenger. Det gjennomgående formelementet i Bogers bilder er et rektangel, avgrenset av en ramme. Det kan leses om et vindu. Vindusmotivet kan stå som symbol på åpenhet, innsikt, oversikt og men også som et skille, avsondrethet. Ved å reflektere hva som er innenfor og utenfor vinduer får vi fornemmelsen av viktige aspekter ved både vårt hverdagsliv og følelsesliv. I denne framstillingen er det få motiver i selve bildet, de fleste vinduene er «blinde». De har ulike fargefelt og et atmosfærisk uttrykk og åpner for en meditativ betraktning, i slekt med virkningen av Mark Rothkos bilder. I noen av vinduene ser vi trær. Disse mer realistiske fremstillingene knytter seg til Runa Boger tidligere vindusbilder, hvor vinduene var deler

av hus og reflekterte lys og motiver fra eksteriøret eller interiøret. Men selv da kunne vinduene forstås som noe mer, som uttrykksfylle øyne, som så på oss og som vi så igjennom.

Vinduet som motiv gjør at flaten blir delt opp i ruter, bildet blir som et rutenett. I modernismen har det vært stor interesse for rutenettet som motiv og komposisjonsprinsipp, helt fra Mondrian til den norske samtidskunstneren Harald Fenn. Det ligger en spenning i ethvert rutenett, om det er flatt eller romlig, om det ligger noe bak linjene som definerer rutenettet. Det konkrete bildet kan sees på som et utsnitt av et større rutenett. Tekstil er i sitt grunnvesen fletting, av tråder som legges over og under hverandre. Ved å se på et utsnitt og forstørre det vil man se en tredimensjonal situasjon, trådene som ligger i ulike plan, og en bakgrunn mellom trådene. I vev er det nettopp programmering av rutenettet gitt av renning og innslag som gir mønsteret, motivet. Så ved å applisere former som hentyder et rutenett knyttes Runa Bogers verk også til en tekstil tradisjon.

Stingtypene har både praktiske og dekorative funksjoner. Bruken av sting som virkemiddel avdekker at kunstneren har kjennskap til tekstilkunsten. Broderier kan sies være tegning med farget tråd istedenfor fargestifter.

Det ligger et kjønnsaspekt knyttet til valg av virkemidler. Broderi og annen tekstilkunst har i perioder vært sett på som kvinnesysler, mens det rene maleriet har vært mannens domene. Ved å velge virkemidler fra begge felt skaper Runa Boger et «urent» verk og bidrar til oppløsning av tradisjonelle konvensjoner. Dette har også andre kunstnere gjort tidligere. Runa Boger sier at hun er inspirert av Eva Hesse. Eva Hesse (1936-1970) var en av de tidligste og mest markante kunstnerne innen modernismen som utviklet et kunstnerskap basert på «kvinnelige» virkemidler som tekstil og tråd. Hun er kjent for romlige installasjoner, hvor tråder forlater de todimensjonale billedflatene og omformer verkene til tredimensjonale objekter. Det estetiske uttrykket er ikke preget av tradisjonelle estetiske skjønnhetsidealer, men fremstår som rått, aggressivt og ufullkomment.

De siste bildene til Eva Hesse er utført som gouache på papir. Malingen er både transparent og tett, og påført i lag som delvis dekker over hverandre. Det er tydelige spor av penselbørsten, samt skraping med trespissen av penselen. Motivet er rektangler, avgrenset av rammer. Det er små variasjoner i arbeidene og det er uklart om det er vinduer eller et rutenett som er motivet. Uttrykket ligger i de skjøre rissene i malingoverflaten og den vare fargebruken. Den stadige gjentakelsen av det samme motivet gir bildene et flyktig preg, som om det er prosessen med å fange motivet som er selve innholdet. For Hesse var det serielle ved billedserien både en referanse til minimalismen og en måte å gjenta absurditet på.

Ved å ta på seg oppgaven med å overføre disse papirbildene av Hesse til andre materialer, til tekstil og broderi, ser det ut for meg som Runa Boger i større grad fryser øyeblikket. Bogers bilder blir mer varige og monumentale enn Hesses. Det er mer ro i fargede tekstile flater og broderte linjer.

Selv om Runa Bogers farger også varierer og flyter ut som akvareller, og strekene i broderiene er vare og letende, så gir likevel Runa Bogers bilder ett annet uttrykk enn Eva Hesses nettopp fordi TIDEN det tar å lage disse verkene er uendelig mye lenger enn den tiden det tok for Hesse. Runa Boger må farge stoffer, trykke/ male/ tegne og sy delene sammen med små og jevne sting, og brodere de letende linjene til Hesse med presisjon. At denne tidsdimensjonen blir synlig blir for meg en ekstra kvalitet ved Runa Bogers arbeid. Runa Bogers arbeider blir som en meditasjon over Hesses bilder. Ved å omforme bildene til sine egne må Runa Boger foreta mange valg og fortolke og forenkle de billedskapende elementene hos Hesse. Dette er ikke kopier av Hesse, heller ikke direkte appropriasjoner, men verk som oppstår i et møte med et motiv som finner samklang hos begge kunstnerne. Kanskje lang erfaring hos begge kunstnerne fører til behovet for forenkling, til å gå tilbake til utforskning av billedfeltet, et utsnitt av verden, en bit av rutenettet. I tekstilkunsten bidrar de materielle utfordringene til ekstra konsentrasjon og ro fordi tekstilarbeid tar tid. Hesse var også opptatt av «workmanship», kunnskap om de ulike medienes uttrykkskraft og konvensjoner.

Runa Boger bygger i denne utstillingen videre på tidligere erfaringer, og samler trådene fra verkstedpraksis og kunsthistoriestudier til en overbevisende markering av «workmanship», innsikt og kunnen gjennom disse verkene. Verkene har tatt sin tid. Og nå utfordrer de oss i vår tid til et aktivt synsarbeid som også tar den tiden det tar.